

Kitabiyat :

Yordanın fennî mesaha kitabı

Üçüncü cild - İlk yarım cild : Memleket mesahası.

Kürevi ve şibih kürevi hesabat - Astronomik mevki tayini.

Profesör Egert tarafından tevsian vücuda getirilmiş 8 inci tabı.

Stuttgart, 1939. 665 sahife, bir çok şekiller ve resimler.

Fiati : cildsiz : 27.5, cildli : 30.50 Mark.

Bir kaç sene evvel Yordanın fennî mesaha kitabının ikinci cildi iki yarım cild halinde intişar ettikten sonra bu defa üçüncü cildin birinci yarım cildi bir çok ilâve ve ikmallerle birlikde intişar etmiştir. Bu vecihle muvazene nazariyatından bahseden birinci cildi ile birlikde Yordan - Eggert fennî mesaha kitabı beş büyük cildi ile jeodezi ilminin bütün tafsîlâtını ihtiva etmekde ve mesaha mühendisine çalışma sahasında en mükemmel rehberlik işini görmekdedir.

Arzı evvela küre ve bilahare ipsoid farz ve kabul ederek mesaha nazariyatını izah eden bu cild, yer mesahasına ait mücmel bir tarihten bahis ve nihayetine müteaddit muavin cetveller ilâve olunduktan sonra şu esas fasıllara ayrılmıştır.

- 1 — Esas nirengi
- 2 — Jeodezi tevsilerinin hesabı ve yardımcı vasıtaları.
- 3 — Arz elipsoidi
- 4 — Şibih kürevi müselleslerinin hesabı
- 5 — Kürevi müselleslerinin hesabı

6 — Küre sathının müstevi üzerine irtisamı

7 — Astronomik mevki tayini

Esas nirengiden bahseden birinci kısım hayli genişletilmiştir. Taksimat dairelerinin hatası bahsinde taksimat mikdarı tashihlerinin tayini için kullanılan (Heuvelik) usul tevsi edilmiş ve kısmın nihayetinde ziya dalgalarının intişarında elektro - manyetik hadisesi hakkında izahat verildikten sonra tul mesahası için bu hadiseden ne suretle istifade edildiği anlatılmıştır.

Bu yeni tabıda invar mesaha cihazlarile baz mesahası hakkında fazla tafsilât verilmiş ve bu mesaha usulinin seri ve uygun bir usul olduğu mufassalan izah edildikten sonra bu usulün Almanyada dahi kabul edildiği ve istikbalde teşkil edilecek birinci derece nirengi teşkilinde baz mesahasında bu usulin büyük ehemmiyet kazanacağı isbat edilmiştir.

Bundan sonra gelen jeodezi tevsilerinin hesabı yardımcı vasıtaları ve kürevi müselleslerin halli fasıllarında bir kaç küçük tadilden başka zikre değer bir yenilik yoktur. Yalnız bu fasıllara aid muavin cetvellerden Bessel anasına aid cetvellerin yanında 1924 de beynelmilel jeodezi ve jeofizik cemiyetinin kabul ve mesahacılara tavsiye ettiği Hayfurt anasına aid cetvellerinde bulunması çok iyi olurdu. İnhina nısfı kuturunun ve beynelmilel arz elipsoidine aii esas kıymetlerin daha kolayca hesabı için yeni muavin cedveller ilâve edilmiştir. Şimdiye kadar bir fasıl dahilinde bahs edilen kürevî kemmiyat vaziyesi bu cildde iki kısma ayrılmıştır. Birinci kısmında küre üzerinde kemmiyatı vaziiye esasatından, kürevi müselleslerin hesabından ve kürevî kemmiyatı vaziiyenin coğrafi kemmiyatı vaziiyyeye ve aksi olarak tahvilinden ve ikinci kısmındada kürenin müstevî üzerine irtisamına dair muhtelif

usullerden hususiyetleri memleket mesahasında mühim bir rol oynayan muhtelif irtisam mesleklerine dair bilgilerden bahs etmektedir.

Kitapda yapılan bu yenilikler mütahassıslar aleminde memnuniyeti mucip olacaktır. Mamafî bu vesile ile kürevî kemiyatı vaziyenin pratik olarak istimalinin, harita irtisam ve inkişaf ilmi ile birleştirilme-i temin edilmiş olacaktır ki bu mühim keyfiyet şimdiye kadar çıkan kitaplarda tamamenle ikmal edilmemişti.

Bu kitapda mücessemi irtisam için ve anlaşılması kolay olacak surette düsturlar tertip edilmiş ve bir memleket mesahası için mühim olan üstüvanevi ve mahrutî irtisam usullerinden mufasssala bahs edilmiştir.

Kitapda birde (kasis - suldner irtisamı) namile bir irtisamdan bahsedilmiştir. Bu iki ismin birleştirilmesi pek doğru değildir. Zira Suldner 1810 da Bavyerada malum olan kaim kürevî kemiyatı vaziyesini pratik memlekel mesahasın idhal etmiştir.

Suldnerin Bavyerada kadastro mesahasında kullandığı irtisam bir nevi Polyedrik irtisam olup bilahara Prusya plançete haritaları içinde kullanılmıştır.

Esas dairesi sadık olan bu irtisam arzani üstüvani irtisam olup 1745 de Kasis tarafından Fransa için teklif edilen üstüvani inkişafdan farklıdır. Bunun için Kasis ile Suldner arasında hiç bir irtibat olmaması daha uygun olurdu.

Cildin en son faslı kürevî astronomiye ve jeodezi mütahassısları için en mühim bir kısma tahsis edilmiştir. 152 sahife ile astronomiye aid ilmî saha bütün vuzuhu ile yazılmış olup bir jeodezi kitabında astronomiden bu kadar mufasssal bahsetmek ilk defa vaki olmuştur. Astronomi hakkında her

maksada vefa edecek bu fasıl bir çok misallerle mütalaası kolay ve çok istifadeli bir fasıldır.

Son cildinin 8 inci tabının bu yarım cildile Yordan-Eggert fen meşaha kitabı ihtisas erbabının ve her mesahacı için sevinçle ve istifade ile okunacak çok kıymetli bir kitabı haline gelmiştir. Üçüncü cildin ikinci yarım cildinde, gittikçe ehemmiyet kazanan yüksek jeodezinin bir derece fenni mesahaya kolayca tatbikine aid bilgileri ihtiva eden kıymetli bir eser olarak çıkacağına hiç şüphe yoktur.
